

שַׁפְטִים

בעלון נעסוק בתוכן שיעור 593 שנערך ביום ב' ברמת השרון ברחוב הקוצר 2, בשעה 19:00, במדרשת "ברינה יקצור", בנושאות מו"ר הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל.

עלון מס' 480 שנה י' העלון מוקדש לע"נ הרה"ג יעקב אדלשטיין זצ"ל כ"ז מנחם-אב תש"פ

999 תשפ"א

תשפ"א 999 תשפ"א

בפרשתנו, מופיע הצינוי ללכת בתמימות עם ה' יתברך שנאמר (יה, יג): "תָּמִים תְּהִיֶה עִם ה' אֱלֹקֶיךָ".

ישנם אנשים החושבים שלהיות תמים זה אדם לא חכם ובלשון עמך "פראייר"... במאמר זה קוראים יקרים מובא לפניכם מהי המשמעות האמיתית של התמימות.

בביאור הפסוק לעיל פירש רש"י: התהלך עמו בתמימות ותצפה לו, ולא תחקור אחר העתידות אלא כל מה שיבוא עליך קבל בתמימות אז תהיה עמו ולחלקו.

ובתרגום אונקלוס כתוב: שלים תהי בדחלתא דהשם אלוקיך. משמע שהדורש את העתידות חסר לו ביראת השם והינו משום שהוא חושב שיש באפשרותו לשנות את המצב אבל המקבל את הכל בתמימות יודע שאין לשנות כלום והכל זה בהשגחתו.

והמהר"ל ב'גור אריה' כתב: שחלק זה של הפסוק עם השם אלוקיך נקרא פעמיים א. התמימות צריכה להיות עם השם אלוקיך. ב. והשכר הוא שראוי הוא להיות עמו ולחלקו.

ואומר ה'אור החיים' הקד': אם תהיה עם ה' תמים תהיה לא יחסר לך דבר ואין מה שיגיד המזל עליך תתקיים לרעה, וזה לך האות אברהם שהתהלך לפני ה' הגם שהראה המזל עליו שלא יוליד נתהפך וילד (שבת קנ"א:), וכפי זה תיבת "תהיה" נמשכת למעלה ולמטה על זה הדרך תמים תהיה אם תהיה עם ה', או על זה הדרך תמים תהיה כשאתה עם אלוקיך.

וכתב ה'פלא יועץ': ענין התמימות הוא, שלא ישתדל לידע עתידות על ידי גורלות וכשפים וכדומה, ולא יצטער צרת מחר, אלא ישליך על ה' יתברך. ולא ישתדל לידע מה שבלב חברו, ולא ילך בדרך חריצות ורמאות לנטות אחרי הבצע, אלא יהיה "מתהלך בְּתַמּוֹ צְדִיק" (משלי כ, ז), ולא יחשב על עניני העולם הזה ועל עניני פרנסתו, רק בתורת ה' יהיה חפצו ובה יהגה יומם ולילה (תהלים א, ב), וה' לא ימנע טוב להולכים בתמים, ודורשי ה' לא יחסרו כלי טוב, עכ"ל.

והנה כבר כתבה התורה על יעקב אבינו ע"ה: "וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֲהָלִים" (בראשית כה, כז): **וברש"י**: "תם" - אינו בקי בכל אלה (בשקר ורמאות), אלא כְּלָבוֹ כֵּן פִּיּוֹ. מי שאינו חריף לרמות (את הבריות) קרוי תם, לפיכך נקרא יעקב כך.

ואומר המדרש (ילק"ש רמז תתק"ט): אִם עֲשִׂיתָ כָּל הָאֱמוּנָה בְּעֵינֵי הַרִי אֲתָה תָם לְה' אֱלֹקֶיךָ. דְּבָר אַחֵר "תָּמִים תְּהִיֶה עִם ה' אֱלֹקֶיךָ". כְּשֵׁאתָה תָם, חֵלְקֶךָ עִם ה' אֱלֹקֶיךָ. וְכֵן דָּוִד אָמַר "וְאֲנִי בְּתַמִּי אֶלֶף פְּדִנִי וְחֲנֻנִי" (שם מא, יג) "וְאֲנִי בְּתַמִּי (אֶלֶף) תְּמַכֶּת בִּי וּתְצַיְבֵנִי לְפָנֶיךָ לְעוֹלָם".

ובימינו, יש שהולכים לכל מיני "רבנים" ואו מגלי עתידות למיניהם שיעזרו להם לפתור את בעייתם באה התורה המזהירה שאסור לעשות זאת. ע"י שתעשה ותקיים המצוות רק בגלל ציווי ה', בלי חקירות ופילוסופיות, ותצפה לבורא עולם שיושיעך מכל הניסיונות ואל תחקור אחר העתידות, אלא כל מה שיבוא עליך, קבל בתמימות. אז תהיה עם ה' אלוקיך ואשרי מי שזוכה להגיע לדרגה הגבוהה הזאת, ולא הולך למגלי עתידות ולא לפתוח גורלות אלא רק מתחזק בתורה ובמצוות ומצפה לישועת ה'. ומרן הסטייפלר זצ"ל הזהיר כמה וכמה פעמים, שלא ללכת לכל מיני אנשים, המחשבים חשבונות ומטילים גורלות לראות אם השמות של החתן והכלה מתאימים או לא, כי הם מקלקלים הרבה מאוד. העיקר להתפלל ולעמול בתורת ה' מתוך יראת שמים טהורה וע"י תמימות זו יזכה להצלחה רבה.

הגאון ר' מנחם צבי ברלין סיפר על הגר"י קניבסקי זצ"ל: הגיע גביר נודע לישיבת נובהרדוק, שעמדה בראשותו של הגאון רבי אברהם יפהן זצ"ל, וביקש ממנו שיציע בפניו את הבחור הטוב ביותר בישיבה, כחתן לבתו. אמר לו ראש הישיבה שיגש אל הבחור יעקב ישראל קניבסקי, והעיד שהוא הבחור הטוב ביותר. קרא הגביר לבחור זה, והחל לשאול אותו על השאיפות העומדות בפניו לבניית בית. הבחור השיב לשאלותיו, ואמר שהשאיפה שלו היא להגיע ל'יראת שמים'. זה מה שהוא רוצה להיות בעצמו, זה מה שהוא רוצה לראות באשתו לעתיד, וזה גם מה שהוא רוצה לראות בביתו. רק יראת שמים!

חזר הגביר אל ראש הישיבה, ואמר שהבחור שהצעת לי הוא 'תמים מיד'... שכן כל מה שהוא רוצה, זה רק יראת שמים. והיכן לימוד התורה שלו? היכן השאיפות בידיעת הש"ס? ניגש הגר"א יפהן אל הבחור, מי שעתיד להיות רבן של כל בני הגולה, והציג בפניו את השגותיו של הגביר על כמה שהוא תמים מדי. נענה הגר"י והשיב: 'כמה תמים הוא הגביר הזה שהוא חושב שיש משהו בעולם חוץ מיראת שמים'!

אם כן, עלינו לדעת, שהקדוש ברוך הוא קורא הדורות מראש, וידע כל המצבים והחשבונות, ועל מנת כן ציווה שנקיים את המצוות, ועלינו לקיים בתמימות צויו, ועל כך נאמר (משלי י, ט): "הוֹלֵךְ בְּתָם יִלְךְ בְּטָח".

אם תמיד

שַׁפְטִים - תוכן ענייני הפרשה

- א. מצוות מינוי שופטים ושוטרים, ומצוות הדיינים.
- ב. איסור נטיעת אילנות ליד המזבח, ואיסור בניית מצבה.
- ג. איסור הקרבת בעל מום עובר למזבח.
- ד. מצות סקילה לעובד עבודה זרה.
- ה. מצות שאלת הסנהדרין כשיש ספק בהלכה, והריגת דיין הממרה פיהם (שיודע דעת הרוב, ואומר לעשות אחרת).
- ו. מצות מינוי מלך מישראל, ומצוות המלך (ואיסור גאווה).
- ז. איסור לשבט לוי ליטול חלק בביזה ממלחמות, ונחלה בארץ ישראל - ה' הוא נחלתם.
- ח. מתנות כהונה - זרוע לחיים קיבה, תרומה, וראשית הגז.
- ט. מצות סדר משמרות עבודת הכהנים במקדש (וברגל כל המשמרות משמשות בבית המקדש).
- י. איסור לעשות כתועבת הגוים: קסמים, השבעות וכו', ולדרוש אל המת, ולפנות למגלי עתידות וכנגד כל אלה באה המצוה: תמים תהיה עם ה' אלוקיך.
- יא. מצוה לשמוע בקול נביא ה', דיני נביא השקר, ועונשו.
- יב. ערי מקלט לרוצח בשוגג, והריגת רוצח במזיד בבית דין.
- יג. איסור השגת גבול בארץ ישראל (נוסף על איסור גזל).
- יד. מצות עדות, עדים זוממים ועונשם.
- טו. מצוה שלא לירא מפני האויב במלחמה, אלא לבטוח בקב"ה.
- טז. מצוה על הכהן המשוח בשמן המשחה, שידבר אל הנלחמים לפני צאתם למלחמה, וסדר היציאה למלחמה.
- יז. דיני מלחמת מצוה ורשות, שאלת שלום בעת מלחמה, החרמת ז' אומות, ואיסור הפסד והשחתת עץ.
- יח. מצות עגלה ערופה (והמצוה ללוות אורח).

כשהגיע רבי יהושע לפני הגר"א, סיפר להגר"א כל המעשה שבא לפניו, ועדות העדים שאוסרים האשה על בעלה. נענה הגר"א לבקשתו, וא"ל: ברצוני לשמוע קודם כל את עדות שני העדים. באו העדים לפני הגר"א, והוא הקשיב לעדותם זה שלא בפני זה, ושניהם חזרו על עדותם מילה במילה, כפי שהעידו כבר לפני רבי יהושע. אך סיים העד השני את עדותו, קם הגר"א, עמד על רגליו, ואמר בקול רם: "עדי שקר הם, עדי שקר הם!" תלמידי הגר"א, ובתוכם רבי יהושע, שהיו באותו מעמד השתוממו על הדבר, ואף על העדים נפלה אימתה ופחד, ורעדה אחזתם שם, והתחילו להודות ששיקרו בעדותם, והוציאו דיבה על בת ישראל קְשָׁרָה וחפה מפשע, ותיכף ניתן פסק דין שהאשה כשרה ומותרת לבעלה. כשהוציאו את העדים החוצה, שאל רבי יהושע את הגר"א: ילמדנו רבנו, איך הכיר לדעת שעדי שקר הם? א"ל הגר"א: הנה שנינו בגמרא (סנהדרין דף כ"ט): כיצד בודקים את העדים, היו מוציאים את כל האדם לחוץ, ומשיירים את הגדול שבעדים, ואחר שהעיד - מכניסים את העד השני ובודקים אותו, אם נמצאו דבריהם מכוונים, נושאים ונותנים בדבר. ובירושלמי (פרק זה בורר ה"ז) מצינו, רב, כשהיה רואה עדים מכוונים דבריהם - היה חוקר אותם, וכשהיה רואה עדים האומרים כך וכך - היה מקבל אותם. ופירש ה"טור" (ח"מ סי' כ"ח): כשהיה רואה שהעדים מעידים ממש בלשון אחד, היה חושש שמא עדי שקר הם, ובעצה אחת היו לכוון עדותם בלשון אחד, ולכן היה חוקר ודורש אותם. אבל אם לא היו אומרים עדותם בלשון אחד, אלא זה אומר בכה וזה אומר בכה, רק שעדותם מכוונת בלי שום הכחשה - לא היה דורש וחוקר כל כך. והשו"ע (ח"מ סי' כ"ח י) פסק: אם העדים אומרים עדותם מכוונת בלשון אחד ממש, יש לחוש שהם משקרים, ובעצה אחת כיוונו לשונם, וצריך לחקור ולדרוש אותם, ובאמת שזהו דיוק המשנה "אם נמצאו דבריהם מכוונים", שתוכן הסיפור שווה, כי אין דרך שני בני אדם לדבר בסגנון אחד, וכששני אנשים מספרים עובדה אחת, מההכרח שכל אחד מהם יספר את העובדה בלשון שונה מחברו, איש-איש וסגנונו. אך אם דברי שניהם מכוונים לא רק בתוכן הדברים, אלא גם בסגנון דיבור אחד ממש, הדבר נותן מקום לחשד כי בדו את הדברים מלבם, ונדברו עדי השקר איש אל רעהו בעצה אחת, וחזרו ושיננו לשון עדותם כדי להעיד בשפה אחת ובסגנון אחד. במקרה שלפנינו שמעתי בהקשבה מיוחדת את עדות שני העדים, ונוכחתי כי לא רק תוכן אחד לעדותם, אלא גם שפה וסגנון אחד ממש, ללא שינוי כל שהוא, היו לשניהם, ולכן הבנתי כי עדי שקר הם, ותכננו להעיד עדותם בסגנון אחד, והתברר לי כי רמאים ונוכלים הם. עדי שקר אלו חשבו כי רוח נבואה מדברת מתוך גרוני, ולכן מיהרו להודות שלשון שקר לשונם, ואנכי לא ידעתי דבר זה, אלא מדברי רבותינו. ולפי"ז מובן מדוע התורה כפלה ב' פעמיים "צדק צדק תרדף".

"תמים תהיה עם ה' אלקיך..." (יח, יג)

אומר ה"מנורת זהב": 'תשובה' הינם ראשי תיבות של חמישה פסוקים: 'ת' - 'תמים תהיה עם ה' אלוך. 'ש' - 'שויתי ה' לנגדי תמיד' (תהלים טז, ח). 'ו' - 'ואהבת לרעך כמוך' (ויקרא יט, יח). 'ב' - 'בכל דרכיך דעהו' (משלי ג, ו). 'ה' - 'הצנע לכת עם אלוך' (מיכה ו, ח).

"שפטים ושטרות תתן לך בכל שפריך..."

וּשְׁפִטוּ אֶת הָעָם מִשְׁפַּט צֶדֶק" (טז, יח)

לכאורה צריך ברור, שתביט "לך" מיותרת, והיה מספיק לכתוב "שופטים ושטרות תתן בכל שפריך", ומה היא ההוספה בתביט "לך"? עמד על כך ה"אור החיים" ופירש: תִּתֵּן לָךְ, פירוש שהממנים עצמן לא יאמרו בדעתן שלא ישלוט עליהם מקל מרדותו של שופט ושוטר, כיון שהם ממנים אותו, אלא שימננו לשפוט ולרדות אותם, והוא אומר "תִּתֵּן לָךְ" - פירוש: עליך. ונראה שבאמת הכוונה על כל אחד מישראל, ובא להורות שכל הפרשה כאן זה על האדם בעצמו, שצריך להיות שופט על עצמו לראות אם מעשיו מתוקנים, וגם שוטר על עצמו לראות שיקיים מה ששפט איך לעשות ולקנוס עצמו בדברים שע"י זה יקיים המצוות כראוי, ולפעמים להישבע כדרך שנשבעין לקיים את המצוות (נדרים ח). ונצטווה שלא להטות המשפט, שלא יכיר פנים לומר שכיון שהוא תלמיד חכם ובעל מעשים טובים שודאי טוב עושה במה שעושה, אלא יעיין במעשיו כאילו הוא איש פשוט. וכן שלא ליקח שוחד של איזה הנאה, שבשביל זה יאמר על מה שהוא עושה שהוא טוב, אלא צדק צדק תרדוף "הלך אחר בית דין יפה" שיעשה לו רב כעצת חז"ל (סנהדרין לב:).

"שפטים ושטרות תתן לך בכל שפריך..."

את הביקורת והתוכחה שיש לך כלפי הזולת, הפנה כלפי עצמך; ומה שאתה תובע מאחרים, תבע תחילה מעצמך. [בעל ה'תולדות']

"שפטים ושטרות תתן לך בכל שפריך..."

"לך" - להנאתך ולטובתך. וכפי שדרשו חז"ל, כדאי הוא מינוי הדיינים הכשרים להחיות את ישראל ולהושיבם על אדמתן. [נחלת יעקב]

"על פי שנים עדים" (יז, ו) - יפול דבר - סיפור

מרן הראש"ל הרב עובדיה יוסף זצ"ל ב"ענף עץ אבות" (דף ל"ה) כתב: מעשה באיש אחד מחשובי פרנסי עדת ישראל בשקלוב שהיתה לו בת יחידה יפת תואר ויפת מראה, והשיאה לבחור תלמיד חכם. כשנתיים לאחר החתונה גרו בבית משותף, והשכן הוקסם מהאשה הנ"ל, וחיבל תחבולות איך יוכל לשאתה, לאחר שכבר נישאה לאחר. מה עשה אותו בן בְּלִיעֵל? הלך ושכר שני עדי שקר, ובאו והעידו בבית דינו של רבי יהושע צייטלס, השר מאושיצה, כי ראו בעיניהם את האשה שנסתתרה וסגרה עצמה בחדר אחד עם אדם אחד, עדויותיהם של אלו היו בפני האשה, והיא צווחה במר רוחה שלא היו דברים מעולם, והכחישה את עדותם בכל תוקף מכל וכל. גם אבי האשה עמד וצווח כי עדי שקר הם, רבי יהושע חקר ודרש את העדים, והנה הם בעדותם שפה אחת ודברים אחדים, ללא סתירה. ולכן קְשָׁתָה עליו מאד הכרעת הדין. משכך, נטל מקלו ותרמילו, ונסע אל הגאון מוילנא יחד עם העדים, הבעל והאשה, כדי לבקשו שיואיל להביע חוות דעתו אם האשה מותרת לבעלה.

מבטו של הצדיק פילח את קרביו של היושב מולו. הוא הוסיף לפסוע בחדר הלוח ושוב, נושא את נאמו הנלהב באוזני איש-שיחו: "ואז האדם תופס את עצמו. הוא פונה השמימה בתחנונים ובלב נשבר, ומתחנן שיסלחו לו. והקב"ה, אב רחום וחנון, נענה לבקשה, מורה דרך תשובה לחוטאים, ופותח להם שער למחול על מעשיהם ולמחוק את רישומי עוונותיהם".

הצדיק שב והתיישב על כיסאו. "ואז היהודי חוטא שנית", אמר חרישית, ומבט של צער נמסך על פניו. "שוב הוא סר מדרך האמת והולך לרעות בשדות זרים. ורק כשהוא נופל מדחי אל דחי ומבין סוף-סוף את עומק התהום שאליה נפל, הוא נושא את מבטו למעלה ובקול מבוש מעז לבקש שוב מחילה. האם יסכימו למחול לו שנית"?! התנגן קולו.

כל אותו זמן ישב המתחרה ופניו כבושות בלוח השחמט העזוב. פתאום הבין שכל מהלכיו של הצדיק היו יזומים ומתוכננים היטב. לא הצדיק הוא שהפסיד במשחק, אלא הוא שנחל כישלון חרוץ בחייו כשהתרחק כל-כך מאלוהיו. דמעותיו הרטיבו את הכלים המיוממים. חרטה כנה מילאה אותו. מאותו יום נהפך לבעל תשובה גמור. [ע"פ 'דור ישרים']

על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל" (יז, יא)

בזמן ששורות אלו נכתבו (אב תשע"ד) התנהלה מערכת לחימה קשה בדרום הארץ, מטבע הדברים בזמנים שכאלו האנשים ממעטים לצאת מבתיהם ועל אף שזהו זמן פגרה ("בין הזמנים") מעטים הם היוצאים לנפוש במקומות השונים. בימים אלו מבקשים רבים מתושבי הדרום המופגז להתארח באזורי הארץ השלווים יותר, במרכז ובעיקר בצפון הארץ, עד שמהלומות הקרב יפסקו. חלקם נאלצים לשכור חדרי מלון וחלקם מתארחים באכסניות שאורגנו להם על ידי ארגוני החסד. אחד מבעלי הצימרים בעיר צפת הסכים לארח אצלו ביחידות הדיר שברשותו משפחה המתגוררת בדרום הארץ שבייתה הופגז קשות על ידי טילי החמאס כשהוא מצהיר בפניהם כי הוא מוכן לתת להם את המקום בחינם, זאת עד שמישהו יבקש לשכור את הצימר בכסף מלא. לאחר שבוע של מנוחה ומרגוע שהקלו על בני המשפחה שהיו רגילים לשמוע כל היום את פיצוץ הטילים והרקטות, התקשר אדם וביקש לשכור את הצימר למספר ימי חופשה. הבעלים של המקום פנה לבני המשפחה מהדרום והודיע להם מתוך אי נעימות כי הם צריכים להתפנות. המשפחה בתגובה היתה בצער נורא ולא ידעה לאן לשים את פניה. בעל הצימר לא ידע את נפשו. בצר לו הוא התקשר וביקש לשאול את מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א מה לעשות וכיצד לנהוג בסיפור המורכב.

להפתעתו ענה מרן: "תשאיר את המשפחה אצלך והקב"ה ישלח לך שפע בעבור המצוה הזאת. "ואכן, לא עברו אלא מספר ימים והאיש הופתע לקבל בדואר צ'ק על סך 75 אלף שקלים. ומהיכן? הסכיתו ושמעו... התברר כי במהלך החורף הסוער נזוק ביתו של האיש בצורה רצינית כתוצאה מהשלג והרוחות הסוערות, מספר ימים הוא ניסה לתבוע את חברת הביטוח על כל הנזקים, אך הם מצידם סירבו להיענות לפנייתו והמשיכו להתחמק בכל דרך. לאחר נסיונות חוזרים ונישנים התייאש האיש לגמרי מהם והשלים עם ההפסד המרובה וכבר לא ציפה לקבל את סכום הפיצוי.

כאמור, בדיוק באותו היום בו קיבל את ברכת מרן הגר"ח קנייבסקי, אישרה לו חברת הביטוח את כל סכום הפיצויים שביקש ולאחר מספר ימים קיבל זאת בדואר כשהוא למד כי מחסד ומברכת צדיק לא מפסידים אף פעם.

[עמק הפרשה - שמות עמ' שסז]

דממה שררה בחדר. רק הקשות כלי העץ על הלוח המשובץ בצבעי שחור ולבן נשמעו מפעם לפעם. השחקנים התעמקו בתכנון מהלכי תקיפה ומגננה, ניחוש צעדי היריב, והערכת האפשרויות העומדות לפניהם.

למתבונן מן הצד נראה המשחק מנומנם, שכן התזוזות על לוח השחמט היו איטיות, אולם למעשה התנהל בין השניים קרב מוחות סוער.

אלא שהמחזה כולו היה מתעתע. מאחורי פעולותיו של אחד השחקנים, הלוא הוא רבי שמחה-בונם מפרשיסחה, עמדו כוונות טמירות. באותה עת עסק במסחר, וגדולתו טרם נודעה בעולם. הוא נהג להופיע בבגדי סוחר, והסתיר את הליכותיו הנעלות.

לא אחת נקט תחבולות כדי להשפיע על יהודים שעמם בא במגע, לאחר שקנה את אמונם. כך ניצל את משחק השחמט להעברת מסרים נוקבים לשחקנים שהתמודדו מולו. הוא עשה זאת בהערות אגב שנונות, שאילצו את מתחריו לקטוע את חוט מחשבתם ולתת את דעתם על הרעיונות העמוקים הטמונים בהם. כשוך המשחק, הוסיפו דבריו להדהד בתודעתם. הוא נהג לומר: "משחק השחמט מלמדנו, שאדם צריך להתנהג בזהירות יתרה בכל דרכיו. לשקול היטב כל פסיעה ופסיעה. אף בחיים כן: כל המרבה בהתבוננות ובהתכוונות, הרי זה משובח".

הפעם נראה היה כי רבי שמחה-בונם אינו במיטבו. המהלכים שעשה נעדרו את התחכום שאפיין אותם. הוא החל לאבד כלים למתחרהו. היריב זיהה את החולשה, ופתח במתקפה נועזת כנגדו. כלי השחמט של רבי שמחה-בונם נפלו זה אחר זה. מצבו היה בכי רע.

בתוך כך עשה רבי שמחה-בונם מהלך כושל. היריב התקשה להאמין למראה עיניו. הוא ביקש לנצל את הטעות, אך רבי שמחה-בונם הזדעק ותפס את ראשו בשתי ידיו. "מה עשית"?! קרא בתסכול, ופנה אל יריבו בבקשה: "אנא, הנח לי לחזור בי מהמהלך השגוי שעשיתי. התר לי להחזיר את הגלגל לאחור ולהשיב את הכלי למשבצת הקודמת שבה היה". היריב התלבט. עז היה רצונו לנצל את המעידה, ולשפר את עמדתו לקראת הכרעת המשחק לטובתו. ואולם הבקשה הישירה העמידה אותו במבוכה.

הוא חש אי-נעימות. בלב כבד ניאות להעניק ליריבו את המחווה החריגה.

המשחק נמשך. רבי שמחה-בונם ויריבו הוסיפו לנהל את משחק המוחות. פתאום ברקו עיניו של היריב בערמומיות. הוא עקב בדריכות אחר ידו של רבי שמחה-בונם, נוטלת כלי ועושה מהלך כושל בעליל. הוא כבש את הלהיטות שאחזה בו, והמתין שיריבו ישלים את הצעד.

הוא נפל שנית בפח שטמנתי לו, חשב בליבו, ומיהר לעשות את מהלך התגובה. "אוי ואבוי"!... הזדעק רבי שמחה-בונם, "מה עשיתי! במו ידי גרמתי לעצמי להפסיד במשחק!"

היריב חייך בהבעת ניצחון. אכן, זו היתה טעות אומללה ששיחקה לטובתו. "אני פונה אליך שוב, ידידי, אנא אפשר לי לתקן את הצעד השגוי שעשיתי ולחזור לשלב הקודם". פניו של האיש הרצינו. "לא, לא!" אמר נחרצות, "עם כל הכבוד - זה בניגוד לכללים. הפעם לא אסכים לוותר".

"מדוע"? הפציר בו רבי שמחה-בונם, "הלא בפעם הקודמת סלחת לי והנחת לי להחזיר את הגלגל לאחור". האיש חשק את שפתיו. "אכן, פעם אחת ויתרתי, אבל כאשר אתה טועה שוב ושוב - אין זה מתקבל על הדעת שאסכים לוותר שנית".

פתאום קם רבי שמחה-בונם ממקומו. הוא החל להתהלך בחדר, תנועותיו נסערות ופניו להבים. "מבין אתה, יהודי יקר"? פנה אל המתחרה ההמום, "אבוי לו לאדם הנוטה מדרך המלך לדרכים עקלקלות. יצר הרע סוחף אותו למחוזות רחוקים, והוא מתרחק ונוטש את ערכי התורה והמצוות. אט-אט הוא מוסיף ומידרדר, זונח את אלוהיו ואת עמו, ומאמץ חיי הבל והוללות".

"וּשְׁפַטוּ אֶת הָעָם מִשְׁפַּט צֶדֶק" (טז, יח)

קצרה הייתה מחלתו של ר' תנחום. רעייתו הביטה בחוסר אונים בבעלה הדועך אל מול עיניה, וידה קצרה מלהושיע. אדם אמיד היה, ולא חסך בהוצאות להבאת הרופאים הטובים ביותר, אך כל הונו לא עמד מול המחלה הקשה. לא חלפו ימים רבים ור' תנחום השיב את נשמתו לבוראו. מסע ההלוויה בחוצות העיירה רימנוב, שבה התגורר, היה כאוב. הנפטר היה במיטב שנותיו, ובלכתו הותיר חלל ריק בקרב משפחתו וכל מכריו. הכול פסעו אחרי מיטתו בראשים מורכנים ובעיניים מושפלות. מעמודי התווך של הקהילה היה, וחסרונו הורגש היטב.

במהלך ימי השבעה הרעיפו בני הקהילה ניחומים ועזרה על המשפחה האבלה. אל הבית זרמו משלוחי מזון, וכל צורכי האבלים סופקו ביד רחבה. המנחמים עודדו את האלמנה ושאר הקרובים, והשתדלו להקל מעליהם את צער האובדן. הימים חלפו והלם האסון התעמעם ונדחק מן התודעה. המת נשכח מלב הבריות, וחיי הציבור שבו למסלולם השגרתני. רק האלמנה נותרה לבדה, מנסה לאסוף את השברים. כשביקשה לטפל בעיזבון שהניח בעלה, גילתה כי לפניה התמודדות נוספת.

מתחת לפני השטח החל להתפתח מאבק מר על ירושת המנוח. קרוביו של ר' תנחום לטשו עיניים אל כספו, בתואנות כאלה ואחרות. המתח בין הצדדים הלך וגבר. תחילה הוצנע, אך כשהובא לשולחן בית הדין של העיירה רימנוב התפוצצה הפרשה בקול רעש גדול. הסכסוך קרע את בני הקהילה. רבים נטו לרחם על האלמנה האומללה, שכספו של בעלה היה משענת הקיום היחידה בעבורה. ואולם היו מי שהזדהו עם טענות הקרובים וסברו שהצדק עימם.

בית הדין דן ארוכות בסוגיה שהונחה לפתחו. לבסוף, לאחר דיונים רבים, הוציא את פסק דינו. לא בלב קל אך בתמימות דעים קבעו הדיינים כי הצדק עם הקרובים, וכי ירושת הנפטר תועבר אליהם. הדיינים הסבירו כי התורה הקדושה מצווה עליהם לדון דין אמת ולא לשאת פנים, גם אם הלב נוטה לטובת האלמנה המסכנה.

פסק הדין המם את האלמנה. היא התקשתה להשלים עם ההחלטה. כמוצא אחרון פנתה לכתובת הטבעית שהכירה בעת מצוקה - ביתו של האדמו"ר רבי צבי הירש מרימנוב. נוסף על קדושתו הפלאית ומעשי המופתים שחולל נודע הצדיק כאיש חסד מופתי, שעסק ללא הרף במעשי צדקה ועזרה לזולת. אף שבעצמו חווה סבל לא-יתואר, לאחר שהתאלמן משתי נשים ושכל שישה עשר מילדיו, רבי צבי הירש האיר פנים לכל אדם, והשתדל לשמח כל נדכא ונזקק.

התייפחיותיה של האלמנה נשמעו היטב מאחורי דלתו של הצדיק. "רבי, הצילני!" בכתה האישה במר ליבה. "נותרתי בחוסר כול! הדיינים נישלו אותי מירושת בעלי. האין צדק בעולם?! ליבו של הצדיק נכמר למשמע דבריה של האישה המסכנה. הוא הבטיח לה להיכנס לעובי הסוגיה, להפוך כל אבן ולוודא שהדין נפסק כהלכה ושהדיינים כיוונו אל האמת. זיק של תקווה ניצת בעיני האישה. היא חשה שהושט לה קרש הצלה. בצאתה מחדרו של הרבי הודתה לו נרגשות ושבה לביתה. הצדיק פנה אל אב בית הדין, רבי ישראל הכהן רפפורט, וביקש לראות את נימוקי פסק הדין. הדיינים היו נרגשים לשתף את הרבי הגדול בפסק הדין המורכב. "הבה נלמד יחד את הסוגיה", הציע הצדיק בענווה.

ספרי הפוסקים נערמו על השולחן. הנוכחים החלו צוללים בעומקה של ההלכה, מתפלפלים בלשון השולחן ערוך ומדקדקים בדברי נושאי כליו.

עד מהרה התחוור כי דעתו של הרבי חלוקה על זו של הדיינים. הוא הקשה על סברותיהם ועל פרשנותם לדברי ההלכה. הדיינים, שהיו גאוניים בתורה ובעלי ניסיון רב בפסיקה, ומאחוריהם שנים רבות של הוראת הלכה ודיינות, השיבו בסברות ובנימוקים משלהם.

שעות רבות עלה שאון הדיון מתוך חלל בית הדין, ובסופו של דבר, כששקע להט הוויכוח, הודו הדיינים בפה מלא כי הרבי צודק. שגגה חמורה יצאה מתחת ידם, ועליהם להפוך את פסק הדין. לא הקרובים צודקים בדין, אלא האלמנה.

בלי היסוס מיהרו הדיינים לזמן את הצדדים לבית הדין, הבהירו כי טעות נפלה בפסק דינם הקודם וכי ירושתו של ר' תנחום שייכת לאלמנה ולא לקרוביו. עיני האלמנה אורו. האיום הגדול על עתיד חייה הוסר, בזכות הצדיק רבי צבי-הירש. כשיצאו הצדדים מבית הדין, אלה בפנים מעוננות וזו בנהרת שמחה, אזרו הדיינים אומץ וביקשו מהצדיק הסבר. "כיצד ידע הרבי, עוד בטרם עיין בפרטי הסוגיה, כי טעות נפלה בפסק דיננו הקודם"? תמהו באוזניו.

השיב להם הרבי: "בספר התהלים אומר דוד המלך: 'תִּוְרַת ה' תְּמַיְמָה, מְשִׁיבַת נְפֹשׁ'. פסק דין המכוון לאמיתתה של תורה, אינו יכול לצער כל-כך בני-אדם. כשבאה אליי האלמנה ושמעתי את קול בכיה, הבוקע מעומק ליבה, הרגשתי שכל הנראה פסק הדין היה שגוי, כי אילו היה צודק - לא הייתה האלמנה שבורה ונסערת כל-כך. אשרינו", חתם הרבי, "שזכינו להעמיד את פסק הדין בקרן אורה ולמנוע עוול חמור מהאלמנה".

[על-פי 'בארות המים']

בברכת התורה רון ברינה

"לְאָדָם מְעַרְכֵי לֵב וּמַה' מַעֲנֵה לְשׁוֹן" (משלי טז, א)

לעילוי נשמת מו"ר אבי : יעקב בן רחל וצדוק

מרת אימי: שרה-סרח בת שמחה ויוסף
מרכוס מרדכי בן רבקה ויוסף : דינה בת שרה
נפתלי בן רזה : סמי בן שמחה : גורלי בן שמחה
שלמה בן זוהרה : יוסף חיים בן לאה : יהודה בן טובה
סלמן בן חבו דוד : יעקב בן סאלם : חיים בן אסתר
אשר מסעוד בן זוהרה: רחמים בן חאורו אברהם : רוני בן עזיזה
אפרים בן ציון ורבקה : עופר בן יחיאל : סמי בן חנה
משה אהרן בן מאיר יצחק : חנינה בת כמיסה : מאיר בן שמחה : שמעון בן רחל
מינה בת מרדכי שמואל : יפה נדרה בת נעימה : ג'וליה חיה בת גריסה
מרים בת עזיזה : נוראני בת מרים ורבי : כתון בת חביבה : האובה (דייני) בת טובה
שמחה בת סרח : חיה בת יוסף : רחל בת חנה
להצלחה: אריה (לאון) בן מלכה : אליעד יעקב בן פאולה
זיווג הגור: זרבה בת אטו : ג'ימי שמואל בן אסתר (Jimmy Shmuel ben esther)
רחלי בת זרבה: עדינה בת שמחה: הדס-הודיה בת פאולה: אלקנה רחמים בן איריס

לזרע של קימא:

יהודה יחזקאל יוסף בן רחל מרים
נפתלי שלמה בן לאה : ליאור בן דינה
שושנה רייזל בת מינה : שירה בת שושנה
מיטל בת לולו : ליאת בת ויקטוריה
שמחה צביה בת רחל
יובל בן שלומית
רחל בת חיה
עדי בת מזל

לרפואת:

הרב מאיר נסים בן כמסאנה שליט"א
אברהם בן חנה : יעקב ישראל בן גלית
אורטל בת גלית: ויקטוריה בת שרה: זוליס בת חנה
דוד בן שמחה : מנחם בן עליזה: איתן חיים בן שלומית
פאולה בת דינה: זרבה בת הודיה : גלית בת רות
מרים קרן בת רבקה : אילה לאה בת ציפורה
שרה בת רבקה : שרה תהילה בת חנה
אברהם בן אנט : פיבי בת חביבה בן חמו
אריאל בן אביגיל : שושנה בת שדרה
רחל בת נטרה : רות בת לינה : נורית בת רחל

להזמנות, להקדשות ולתרומות בסלולרי - 050-3828752

או במייל: Ronbarina@gmail.com

כתובת: הקוצר 2 רמת השרון מ. 4741102

מצוה לתרום מכספי מעשר לזיכוי הרבים
ניתן לשלוח צ'ק לכתובת: רח' הקוצר 2 רמת השרון